

Szemes Péter

A Vitrin Egyesület Új műveiről

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, Kiállítók és Művészetkedvelők!

A zalai-zalaegerszegi művészeti kalendáriumban mindig ünnepnap a helyi vagy szűkebb pátriánkhoz (megyéinkhez, térségünkhöz) kötődő alkotók bemutatkozása. S nem az alkalmak ritkasága miatt, noha bizonyosan szívesen találkoznánk gyakrabban is, nemcsak kerek évfordulókon a köztünk élő művészek munkáival a különböző városi kiállítóterekben. Hanem azért ünnep, mert az alkotás világteremtés, és minden új művel új univerzum, új élet születik. Nekünk pedig, ha már nemzetünk, s így a jövő potenciális művészei is fogynak, örülnünk kell legalább a szellemi gyarapodásnak. Ma a szülők új gyermekeiket hozták közénk, hogy megmutassák, bemutassák őket a közösségnek, és hogy az újonnan érkezetteket befogadja és elfogadja ez a közösség. A mai alkalom tehát kettős beavatás: a művek belépése a helyi értékek közé és a közösség befogadóvá, nézővé, értelmezővé válása, azaz a hétköznapi ember belépése a műalkotás szakrális terébe, találkozása a szent minőséggel. És ez utóbbit csak megerősíti, hogy a kiállítás éppen a színházban, Thália templomának csarnokában látható. „A művészet lemossa a lélekről a mindennapok porát.” – ahogy Picasso mondta.

Mindenekelőtt szeretném kiemelni azt a kiváló együttműködést, ami az elmúlt időszakban a képzőművészeti egyesület (a ZalaArt, majd a rövid életű, Vajda Lajos nevét viselő szerveződés helyébe lépő Vitrin) és a Hevesi Sándor Színház között kialakult. Úgy vélem, a teátrum nemcsak pótolni igyekszik az állandó, illetve nagy belső térrel rendelkező, megfelelő városi kiállítóterem hiányát, de vezetése kifejezetten fontosnak tartja, hogy ez a ház a testvérművészeknek

is otthona legyen, művészeti találkozóhely, egy kicsi agóra. S itt kell megemlékeznünk arról az örökmozgó, csupaszív emberről, aki a múltban sokat tett azért, hogy mindez megvalósuljon, Boncz Barnabásról, Jimmyről, aki hosszú éveken át rendezte itt, mások mellett a ma bemutatkozó kiállításait is, és akinek munkáját, noha a legendás fehér köpeny nélkül, Lukács Zoli most már egyedül folytatja.

Kedves Barátaim!

Ahogy a középkorban a gildék, a céhek összefogták a különböző mesterségek és a művészeti ágak legjelesebbjeit, biztosítva közös érdekképviselőt és bemutatkozási lehetőségeiket, úgy teremti meg ezt a zalai-őrségi művészek esetében ma a Vitrin Egye-

Balogh
István
Péter:
Festő

Budaházi Tibor: Nagyari emlék - 2015

sület. Ezzel persze nem azt akarom mondani, hogy az egyesületesen kívüli alkotók mind kontárok lennének, sokkal inkább azt, hogy (túl az egyesületi működési forma számtalan előnyén) minőségi művészek együttes megmutatkozására, „rajban fölrepülésére” sokkal inkább figyel (és joggal!) a befogadó közeg, a kulturális közvélemény és talán a szakma is, mint marginális csoportok vagy elszigetelt alkotók magányos bozótharcára. Azzal együtt, hogy az előadóművészetek kivételével a műalkotás létrehozása, az említett világteremtés szinte mindig magányos munka eredménye.

Ma a Vitrin tagjai közül 17-en varázsolták élővé számunkra azt a hagyományt, amit az új művek időszakonkénti (jóllehet rendszertelenül történő, hol a Magyar Kultúra Napjához, hol a Város Napjához, hol más időponthoz kapcsolódó) bemutatása jelent. Az itt látható anyag persze mindannyiuk esetében töredékes, hiszen a művész minden megszülető alkotása természetesen új mű, a cím jelzője így éppen a folytonosság fenntartására, a korábban láttatottakhoz képesti újságra utal. Tehát a munkák csak számunkra, nézők, befogadók számára újak. S a bennük feltáruló világ tapasztalata, a „műben való saját jelenlétünk” által – ahogy Hegel nevezte – egy kicsit az alkotó

vegykonyhájába és a művész lelki működésébe is betekintést nyerhetünk. Mert „az új alkotásokat nem az értelem hozza létre, hanem a belső készítés szülte játékos ösztön. Az alkotó tudat játszadozik kedves holmijaival.”. S ha igazat adunk a svájci lélekűnek, Jungnak, akitől ez a gondolat származik: itt csupa ilyen „kedves holmit” látunk ma. Persze távol álljon tőlünk, hogy a kereszténység legfontosabb szimbólumát, a megfeszített Krisztust például – ami Németh Jánosnál megjelenik – „kedves holminak” nevezzük – az egyetemes érvényű jelképek, műtémák (még ha tudjuk is, hogy János korpuszai az útszéli kereszt profánabb, kevésbé idealizált Krisztus-ábrázolásait is játékba hívják) ez alól kivételt képeznek. (Szelényi Leclerc Ulrik fa- és fém rurális plasztikai egyébként hasonlóan idézik meg a letűnt paraszti világot.) De ugyancsak a szakrális jelleg a meghatározó János másik, *Románkori templom* című alkotásán és kintről befelé, az egésztől a rész – az épülettől a templomi padosor ornamentikájáig haladva, Budaházi Tibor *Nagyari templom* című művét tekintve is. Németh Miklós *Keresztelő Szent Jánosa* pedig a megmerítés, a víz általi megtisztítás újtestamentumi történetét idézi fel, annak gazdag szimbolikájával. Az életet adó nedű – a Víz világnapja szomszédságában

Farkas Ferenc: Lovasszobor - 2014

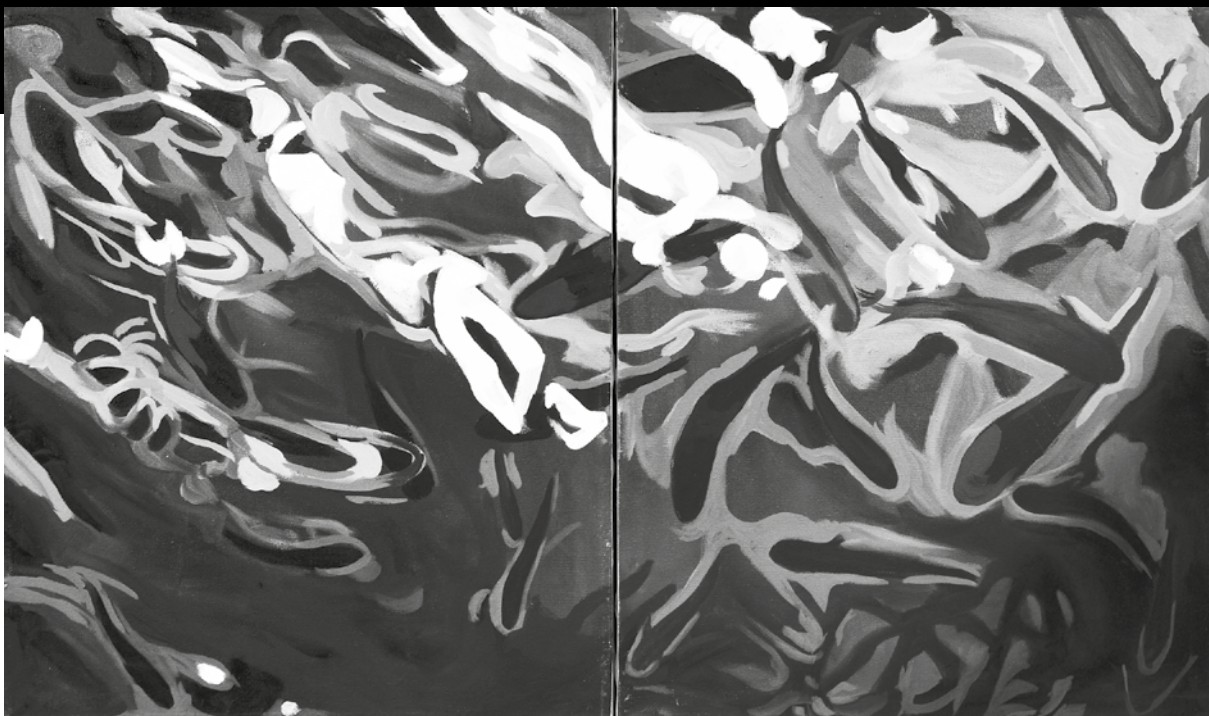

Nemes László: „Lady L.” - 2015

ennek akár hangsúlyos jelentése is lehet –, különböző megjelenési formáiban át- meg átszővi a kiállítás anyagát, annak egyik vezérmotívumává válik. Horváth M. Zoltán *Lebegés* című képén mintha a hullámmzó vízfelületen úszó tárgyakat látnánk, Nagy Kálmánnál éjszakai vitorlás ring a holdfényben, Tánczos György asszociációi az őselem igazi erejét is sejtetik, akárcsak Szényi Zoltán *Vízparton* és *Árvíz* című tájképei, és a számunkra talán a Zala mellett a legkedvesebb vizet, a pannon identitást is meghatározó „mare nostrumot” tárja eléünk a csapat Benjáminja, Vollein Ferenc *Balaton magányával*, illetve a tó mitológiáját és kultúrtörténetét egyaránt eszünkbe juttató szigligeti látképével. És ugyancsak a víz, de immár a partokat szétválasztó, utat biztosító, hideg elem jelenik meg az eruptívabb tűzfolyam-fényfolyam pandantjaként Horváth László két munkáján. S az istenivel szemben a démoni tükröződik – legalábbis olvasatunk szerint – Karner László *Labirintusán*, mely a bélrendszer kanyarulatainak mintájára, mintha a Dante Poklába vezető út infernális

szegmenseit mutatná, s a középkori ember világképe szerint a Gonosz kéznyomát magán viselő megbolydult természet groteszk teremtményei jelennek meg Farkas Ferenc Bosch-variációján is. Egy másik értelmezés szerint azonban az álom, a víziók világából léphetnek eléünk ezek a tünemények, akárcsak Balogh István Péter az európai festészeti hagyományt éppígy játékbá hívó, *Hopp, hopp!* és a *Festő* című képein. S a művészeti párhuzamok, asszociációk kínálnak tágabb interpretációs horizontot Ágh Töttő Edit műveinek (*Útra készen*, *Kísértetház*, *Macskajáték*) is, ahogy felkínálhatja ezt akár történeti, akár irodalmi vonatkozásban Budaházi Tibor *NI TILOS* című munkája is. (Nagy Gáspár *Öröknyár: elmúltam kilenc éves* című versére gondolunk, ahol a főnévi igenév a nagybetűs NI Nagy Imrét idézi meg.)

Ha az említett víz-szimbólumot és akár az álomszerű lebegést is a női princípiumhoz kapcsoljuk, ide köthetjük Nagy Szilvia három tűzzománcát is (*Táncos*, *Kicsi bogár*, *Babázó*), melyek ha másként is, de az Ágh Töttő Edit és Balogh István Péter festményein megje-

Tánczos György: Vízi-asszociációk I-II. - 2015

lenő sejtelmességet hordozzák, illetve Nemes László *Lady L.* című képét, ahol a portré idézőjeles roncsolása, a konkrétól elemelése sokszínűsége mellett talán az örök nő kiismerhetetlenségére, titokzatosságára is utal. De – kedvezve a Horváth László által megjelenített kettősségnek – Farkas Ferenc plasztikáján lovával (*Kislovas*), illetve Szabolcs Péternél – Nagy Szilvia *Babázójának* maskulin párjaként – gyermekével (*Apa és fia*), Péter másik munkáján (*Ölelés*) és Karner László *Párbanján* pedig a nőt kiegészítve, kiteljesítve is feltűnik párja: a férfi. Ahogy – zárva a dichotómiák sorát: a *Macskalesenen* a kutya és talán a *Macska-jaj* film két állat-alakja, a két macska, vagy, és itt teljesednek ki a kettősségek: Nagy Kálmánnál a Nappal (*Ébredés*) és az Éjszaka (*Éjszakai utazás*).

Úgy gondolom, a Vitrin új műveire megérte várni, mert értékes, magas művészi színvonalú anyagot láthat itt a színházba ellátogató közönség, kulturális kincses-tárunk pedig újabb érdemes művekkel gazdagodott. Kívánom, hogy fogadják olyan szeretettel ezeket az alkotásokat, amilyenekkel a művészek készítették és amilyenekkel ma átnyújtják Önöknek, nem feledve nagy írónk Gárdonyi Géza szavait: „Ami a szívből jön, a végtelenségből jön, s ami a végtelenségből jön, mindenkinek kincse. A szív művei halhatatlanok.”.

(A 2015. március 26-án a Hevesi Sándor Színházban elhangzott megnyitó szerkesztett változata.)